

A debreceni erdőpuszták növényvilága

Tájunkon zonálisan az alföldi tölgyesek alakulhattak ki. A *Convallario-Quercetum tibiscense* — a zárt, árnyas mezofil tölgyes; és a *Festuco-Quercetum tibiscense* — a jellegzetesen parkerdőszerű társulás, pagonyokkal, közbezárt tisztásokkal, szegélytársulásokkal és a cönoszisztematikailag kétes pozíciójú *Prunio spinosae* Soó cserjésekkel, az „erdős sztyepp” fő képviselői tájunkon, mely növényföldrajzilag az Alföld flórávidékének — *Eupannonicum* — Nyírséges flórajárása részét alkotja. A völgyekben és a laposokon kialakult nyíres mocsarakra a *Salici pentandrae*—*Betuletum pubescentis* — babérfűz—nyírláp társulások jellemzőek. A nyíres mocsarak közelében a laposok jellegzetes társulásai az üde homoki, réti társulások — *Astragalo*—*Festucetum sulcatae-tibiscense*. A domboldalakon, dombtetőkön pedig a száraz homoki rétek alakulhattak ki, a *Festuco*—*Corynephoretu tibiscense* társulások.

Az Erdőpuszta lágyszárú flórája rendkívül változatos, fajokban igen gazdag. Bánkon már kora tavasszal botanikai ritkaságokra bukkanhatunk. Február, március hónapokban virágzik az élénk rózsaszín virágú egyhajú virág (*Bulbocodium vernum*). Itt él a dekoratív tarka sáfrány (*Crocus variegatus*) is. Halvány fehéres, lilás leplén három, ibolyaszínű csík fut le. Mindkét növény legkorábban virágzó fajaink közé tartozik. Sajnos, védettségük ellenére egyre nehezebb felfedezni őket. A fancsikai részeken egy rendkívül ritka, április—május hónapban virágzó, sötét ibolyaszínű magyar nőszirm (*Iris aphylla* ssp. *hungarica*) is megtalálható. Sajnos ez a faj is kipusztulóban van, bár fokozottan védett. A nyári flóra virágaiból a terebélyes harangvirág (*Campanula patula*) május—július hónapokban virágzik. A parlagi ligetszépe (*Oenotjera biennis*) sárga vidágai a júliusi—augusztusi estéken illatoznak. A halványpiros ugari madármályva (*Lavathera thuringiaca*) július—szeptemberben díszlik, a gilisztazűző varádics (*Chrysanthemum vulgare*) is ekkor van legszebb virágjában.

A nagycseri erdők tisztásain és száraz rétjein a tarka koronafűrt (*Coronilla varia*) fehér vagy halvány rózsaszínű virágai májustól augusztusig láthatók. A mezei zsálya (*Salvia pratensis*) sötétkék, rózsaszínű vagy fehér virágaival május—június hónapokban találkozhatunk. Áprilistől júliusig a lila ökörfarkkóró (*Verbascum phoenicum*) feltűnő virágai is itt akadnak utunkba. A nedvesebb, árnyasabb élőhelyeket kedveli a bujdosó mák (*Papaver dubium*), fehér virágai április—június hónapokban nyílnak.

Halápon a nagyobb nyíres mocsarak szélein, a laposok vizenyős rétjein tavasszal nagy tömegben virít a sárga mocsári gólyahír (*Caltha palustris*). Erre a területre jellemző egyik, legkorábban virágzó növényünk, a martilapu vagy lőkörömfű (*Tussilago farfara*), sárga, fészkes virága már február, március hónapban megjelenik. Április—június hónapokban virít a réti kakukktorma (*Cardamine pratensis* — fehér virágai messziről észrevehetőek. Május—június feltűnő, sárga virága a sárga nőszirm — (*Iris pseudocorus*), nagy tömegben jelenik meg a mocsarak partjain. A nedves homoki réteken májustól szeptemberig a réti margitvirág (*Chrysanthemum leucanthemum*) szép fehér-sárga fészkes virágai — a pénzlevelű lizínke (*Lysimachia nummularia*) sárga virágai tűnnek fel.

Haláp erdei tisztásai is igen sok, szép lágyszárú növényünk élőhelyei. Itt él a sötét ibolyaszínű, koratavaszi magyar kökörcsin (*Pulsatilla pratensis* ssp.

hungarica). Ezzel a rendkívülien szép, Kárpát-medencei endemikus fajjal márciustól májusig találkozhatunk. Hasonló élőhelyeket kedvel másik szép kökösinfajunk, a leánykőköröcsin (*Pulsatilla grandis*), világos ibolyaszínű, majd később kékeslila, sűrű, fehéren szőrös virágait március—április hónapokban láthatjuk. Április—június hónapokban az erdőszéleken és az árnyas tisztásokon egy gyönyörű, fehér virág, az erdei szellőrózsa (*Anemone silvestris*) tűnik fel. Májusban, az üdebb tölgyesek alján, nagy tömegben jelenik meg a társulásalkotó gyöngyvirág (*Convallaria majalis*). A tisztások májusi—júniusi ritkasága a vitéz kosbor (*Orchis militaris*) — lilás rózsaszín virágú orchidea-fajunk környékünk egyik legszebb és legritkább növénye. A nyárelő, május—júniusi szép virága a nagy ezerjófű (*Dictamnus albus*) — a halápi tisztásokon itt-ott nagyobb számban él, halványpiros virágai nagyon feltűnőek. Elővigyázatlan érintésük nyomán a szár és a virágzat mirigyszőreinek a tartalma bőrgyulladást okozhat. Május—július hónapban virágzik a gombornyó (*Sanicula europea*). Nevét tömött gömb alakú, fehér vagy pirosuló ernyős virágzatáról kapta. A dombtetőkön kialakult, száraz homoki réteken a királydinnye (*Tribulus terrestris*) heverő, messze elfutó szárára léphetünk, s itt figyeljük meg az ebnyelvfü (*Cynoglossum hungaricum*) húspiros virágait is, ha május—június hónapokban erre vezet utunk. A homoki pimpó (*Potentilla arenaria*) molyhos levelei és apró, sárga virágai is itt fedezhetők fel május—szeptember között.

A hármashegy-i erdőkben rejtezik a homoki nőszirm (*Iris arenaria*). Halványsárga leple és kékes torka rendkívül dekoratív. Április—május hónapokban virít. Ma már nagyon ritkán. A nyirkosabb erdőszéleken május—június hónapban néha nagyobb tömegben virágzik a rendkívül szép, bíborpiros virágú enyveske (*Viscaria vulgaris*). Itt él az üstökös gyöngyike (*Muscari comosum*). Július—szeptember hónapokban virít a szurokfű (*Origanum vulgare*), — bíbor és piros virágai álfüzért alkotnak. Itt, a távolabbi erdőpusztai területeken még nagyobb számban találkozhatunk a homoki rétek egyik igen feltűnő, májusi virágával, a tavaszi héricscel (*Adonis vernalis*). Sárga virágai és a növény is, alkaloidtartalmú.

Az erdőpusztákon jelenleg 327, jellegzetes növényfajt ismerünk. A kutatások nyomán ez a szám bizonyára gyarapodni fog, s bízunk benne, hogy a meg-növekvő számú pihenő, kikapcsolódó vendég is óvni, védeni fogja botanikai értékeinket. Ez vázlatos ismertetésünk legfőbb célja és reménye.

Ismertetésünkben nem tértünk ki a debreceni Nagyerdő, hazánk első, hivatalosan is védetté nyilvánított (1939) erdeje és a növényföldrajzi szempontból ugyancsak ide sorolandó guthi erdő értékeinek bemutatására, mert ezek a területek már nem tartoznak az erdőpusztákhoz.

AZ ERDÉSZETTÖRTÉNETI KÖZLEMÉNYEK

A debreceni vándorgyűlés rendkívül bő élményanyagát tovább gazdagította az erdészettudományi szakosztályunknak a Felsőtiszai EFAG támogatásával ezen alkalomból kifolyólag kiadott munkája, közleményeinek XVI. száma. A